

492126

I. ÉVF.

1912 MÁRCIUS 21.

11. SZÁM.

KALOTASZEG

KÉPES-HETILAP

ECU Cluj / Central University Library Cluj

HÖFIZETÉSI DOKUMENTUMOK
 SZERKEZTETÉSEK KIADÁSAINAL
 SZERK.

Diamantstein Nándor nyomása Bánffyhunyardon.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KALOTASZEG

SZERKESZTI: KÖS-KÁROLY

1848. márciusa Erdélyben.

Hogy *márc 15-ike* mit jelent nekünk magyaroknak, azt nem akarjuk itt magyarázni. Hiszen minden elemi iskolai olvasókönyv bőven tárgyalja ezt a napot.

Nem akarunk e nap jelentőségéből semmitsem levonni, hiszen az kegyeletsértés volna, de illőnek tartjuk beszélni azokról a márciusi napokról, amelyekkel a mi apáink és nagyapáink dicsőítették a Petőfi 12 pontjai utolsójának megvalósulását.

„Kivánjuk az Uniót Erdélylyel“, így szól az utolsó pont, amire az erdélyiek visszhangképpen válaszolták:

„Megcsináljuk az Uniót Magyarországgal.“

És aztán meg is csinálták.

És aztán meg is szenvedtek érte.

És végezetül most meg van az Unió: Erdély nincsen. Papiroson legalább nincsen; a szivekből is kihalóban. Pedig a Királyhágó megvan ma is és meglesz mindig közöttünk és Magyarország között. És egyéb is, sok-sok minden.

Ezért nem szabad megfélekednünk az erdélyi márciusi napokról nekünk erdélyieknek, Mert mi azokat véruink hullásával mentettük meg. És Petőfi 12-ik pontját csakis és egyedül a mi apáink, nagyapáink, a mi véreink csinálták meg. A „magyar nemzet“ csak „kivánta“ azt.

Most azonban leteszem a pennát, mert még keserüséget talál a papirra szártani és nem akarom megzavarni a nemzet ünnepét. De megszólaltatom magam helyett a históriát, a *mi* históriánkat, Erdély históriáját, hadd beszéljen az:

„*Mart. 18.* A vidék még csendes. Maga a főváros (Kolozsvár) sem volt kihívó. Azonban, mint Párisban a lakoma betiltása, azt itt a hírlapok ki nem adása s a levelek feltörése idézte elő. Mart. 8-ka estvéjén mutatkozott először kitörési hajlam. E napon főkörmányzónk, gr. Teleki Józsefnek névünnepe volt. Tiszteletére három helyt játszott hangászkar: egyik a főkörmányzói lak, másik a városház, a harmadik a katonai hangászkar egyetlen magyart sem látva. haza indult: a tömeg elébe állt, megtéríté s magának *Rákóczi* és csárdást játszatott s mindennek vége volt.“

„A hirlapok megindultak. Megjött a hír, mikép 13-án *Bécsben* forradalom ütött ki, a nép fegyverre kelt, vér folyt, a győzelem a népe . . . s hogy herceg *Metternich*, mint a régi politika nagy mestere, tovább állott.“

„Jött tovább a hír, hogy Fozsonyban mart. 14-én a Rendek nagyszerű ülést tartának, melyben gróf *Széchenyi* István Magyarhon *anyaországga emeltetését* indítványozá; valamint *Kossuth* a nemzet-örtséget s *Erdélylyeli egyesülést* s mikép küldöttség kíséri fel a *nádort* Bécsbe, hogy a nemzet ebbeli kívánságának érvényt szerezzen s hogy estve, fáklyás zené alkalmával, *Kossuth gr. Balthyány* Lajost, mint Magyarhon leendő *miniszter-elnökét* mutatta be . . .“

„Jött a hír mart. 15-éről, hogy Ő Felsege Ausztriának alkotmányt *ígért* . . . Megjött, mikép *Pesten forradalom* volt, a nép *Stancsics* Mihályt, ki írományaiért börtönben ült, kiszabaditá; hogy *Landerer* nyomdáját hatalmába kerítvén, *Petőfi* „Talpra magyar“-ját s egy falragaszt nyomatott, melyben szabad sajtó, felelős minisztérium, népképvisélet, jogegyenlőség, nemzetörtség, közteherviselés mellett kívánja az urbér megszüntetését, nemzeti bankot, a katonaság esküjét az alkotmányra, a politikai foglyok szabadon bocsátását s végre *uniót Erdélylyel*.“

„E hírekre mart. 20-án *Kolozsvár* komoly arcot ölte. Mindenfelé csoportozás, forrongás. Az elágazva volt vélemények egyesülni s az alaktalan akaratok formulásodni kezdődének. Délután megnyílt az első nyilvános tanácskozmány gr. *Bethlen* Ádámnál, mint *kolozsvári polgárnál*, Elhatározták, hogy fel kell lépni s e végre a város gyűlését, mint törvényes tért választák.“

„Igen jellemző volt e tanácskozmányban az, hogy báró *Jósika* Lajos, dobokai főispán. udvari kancellár, báró *Jósika* Samu testvére s az utolsó országgyűlésen a kormánypárt vezére, szokott lovagiaságával e gyűlésbe lépett; felkérte az ellenzék jelen volt fejeit, felejtsek a multakat, fogjanak kezét; mert hogyha eddig rosszak voltak szóval, jök lesznek ezután tettel. A kibékülés megtörtént.“

„Másnap, mart. 21-én, egy keddi napon, mire kilépénk, a szegleteket, nyilvános épületeket a tömeg ohajtásaival beirva találtuk. Kezdődött a város-gyűlés.“

„Nyolc óra felé a nép a városház felé sereglett. A terem megtelt, a nép a piac-téren foglalt helyet.“

„A főbíró az ülést megnyitá. *Méhes* Sámuel ref. tanár, több hongyülés követe s az ellenzék *„Erdélyi Híradó“* című politikai hirlap szerkesztője, kezdé meg a tanácskozást, mint *kolozsvári polgár*. Az ellenzék agg bajnoka a *nemzetörtség* rögtöni felállítását s az *országgyűlés* mielőbbi egybehívását indítványozá, melyben a közteherviselés, jogegyenlőség, unió és szabadsajtó létrehozása törvény útján eszközöltessék.“

„Ezalatt id. gróf *Bethlen* János, az erdélyi ellenzék mentora,

Erdély Deák Férnce a terembe lépett s miután székét hosszas éljenzések között elfoglalta: választott Méhes indítványára s kimondá, mikép neki egyetlen üdve, reménye az *unió*; s hogy tovább Erdély papirossá vált alkotmánya alatt élni nem kíván, nem akar.

„Ezen indítvány értelmében kérvény szerkesztéséhez fogtak, melyet azonnal a főkörmányszék elé kívántak terjeszteni.”

„Mig a kérvény elkészítése foly, a városház előtt sajátságos jelenetek merültek fel. A nép ezrei közé megjelent a *tanuló ifjuság*, népkivánatokkal beirt nemzeti lobogókkal, zajosan élteve eszmét és embert. Követelni kezdték, hogy a kérvény nekik is felolvastassék. A főbíró, *Groisz* Gusztáv megtagadására a terembe nyomultak s éljenzések között nemzeti lobogóikból egyet az elnöki szék fölé, mást a városház homlokzatára tűztek fel. Énekelni kezdték *Vörösmarty Szózatát*.”

„Eközben alant néhány főúr a mellén nemzeti szalagrózsával jelenik meg. E nép, ki forradalmat nem látott, előzőnlé a boltokat, szalag-végeket szaggatának fel; azonban a városház körüli erkélyek s ablakokból magasrangu hölgykezektől rögtönzött kokárdák repülének le; néhány óra mulva a város ifja és öregje, nője, leánya kokárdával járt utcáinkon.”

„Mig ezek folynak, a felirat is elkészült s az erkélyről a népnek felolvassák. A kérvényt beadni akaró választmány megindult: utána a több ezerré menő tömeg, mely utjában éljenzéseit folytatá,”

„A főkörmányszék épületéhez érkeve, a tömeg az ablak alatti Farkas-utcán maradt, a küldöttséget vezető főbíró pedig a főkörmányszék ülésébe lépett, hol a főkörmányzó elnökölt.”

„Gróf *Teleki* megnyugtató a küldöttséget, mikép ők is ép oly honfiaknak hiszik magukat, mint kik a kérvényt ide kísérek; szavát adná, hogy a kérvény azon pontjai érdekében, melyek törvényhozás tárgyai, minél előbb *hongyülést* fog eszközölni; a *nemzetország* iránt bekérte a város tervét; a *sajtóra* nézve, mint ami elnöki teendői közé tartozik, megígérte, hogy azonnal könnyitendi.

A künn maradt maradt nép mindezt a kormányzótól magától akarta hallani; ő pedig az egészet csak a város kérvényének akarván tekinteni, a nép kihívó mennydörgéseivel sokáig dacolt. Végre is az ablakon kihajolt, ígérését ismételte.”

„Este fáklós zene volt. Megtisztelték id. gr. *Bethlen* Jánost, mint az itteni békés forradalom vezérét, meg *Méhes* Sámuel, mint az indítvány tevőjét, ugyszintén a *főkörmányzót*, mint aki válaszával a kedélyeket erőlyesen kielégíté.”

„Ily magatartással üdvözlé Kolozsvár a szabadság, egyenlőség, testvériség első reggelét. Senki ellen semmi demonstráció. Csupán a *fáklósok* sülyedtek föld felé, mikor a menet a conservatív vezérek háza előtt vonult el. Azonban a királyt, Magyarország nádorát meg folyvást éllette; boldog hiedelemben volt”

Igy történt, így. Március volt és 48.

És két hónap multán egyhanguan mondták ki Erdélyország követei a három nemzet és 7 vallásfelekezet nevében az *uniót* Magyarországgal.

Félesztendő mulva pedig a hároomból kettő már gyilkolta a harmadikat: a magyart. Aztán pedig a pesti márciusi ifjak közül, a tiz közül kettő, Petőfi és Vasvári Erdélyben haltak halált — az unióért.

Ők ketten és kívülök csak a mi apáink.

Senki más.

De Petőfi és Vasvári megérdemlik, hogy az ő emléükért megünnepeljük mi is március 15-ét.

Meg is ünnepeljük! Sőt Kossuth-szoborra is gyűjtünk. És megfélejtkezünk a mi márciusi napunkról: 21-ikéről.

Hiszen Erdély nincsen!

De van és lesz mindig Királyhágó — Erdély és Magyarország között!

P. Ábrahám Ernő.

Karácsonykor rengeteg könyv jelenik meg a könyv piacon. Többnyire versek és novellák. Természetesen, a legtöbb kötet nem jelenti irodalmunk gazdagodását; de még azok között is, amelyek megütik azt a bizonyos „mértéket“, azok között is ritka holló a — magyar könyv.

Egyáltalában a *magyar* könyvek az utóbbi esztendőök alatt valahogyan kimentek a divatból. Amiképpen kimentek divatból a népszínművek is nemrégben. Vannak zseniális íróink, sőt azt mondhatnók, hogy ma sokkal többen vannak, mint valaha is voltak. De magyar írók — fehér hollók.

A szomorú ebben csak az, hogy nálunk a közepes, sőt közepesen alóli, a nem írónál csak egy fokkal többet érő íróművész boldogulni tud, ha — nem magyar, sőt antimagyar; ellenben erős legény legyen az az író, aki magyart akar a magyarnak adni.

Ilyen ember P. Ábrahám Ernő.

Magyar, sőt vad magyar és erős, szíjjas legény. Nehéz ifjúsága volt, mert — író akart lenni és még keservebb esztendőkön lábolt által később, amikor már író volt. És hogy most mégis itt van, él és erősebb, magyarabb, mint valaha, azt erős akaratán, hitén kívül erős fizikumának köszönheti.

Élete? Azt ő maga írta meg egy hozzánk intézet kedves levelében. Ebből szószerint adjuk az idevonatkozó sorokat:

„Mondhatom, hogy ez az első életrajzom: Hajdusági vagyok, Debreczenben nőttem kamasszá, Pesten erkölcseim elromlottak az

egyetemen és se Hamburg, se Berlin, se Kopenhága (egy—egy fél-év) nem tudták újra helyrehozni. A „Budapesti Hírlap“-nak, a „Vasárnapi Ujság“-nak, „Az Ujságnak“ és az „Élet“-nek dolgoztam s mindenütt igyekeztem megmutatni, hogy lehet minél jobban felbőszíteni a közönséget. Most állandóan szmokingban és frakkban vagyok és leveletem azzal a kivánsággal végzem, hogy életem sokkal hosszabb legyen életrajzomnál.“

Igy beszél Ábrahám Ernő magáról: vidáman, sőt csufolódva. De csak ő maga tudja, mi van e mögött a néhány sorban idekacagott életrajz mögött és barátai közül néhányan sejtjük . . .

Karácsonykor adta ki az „Élet“ irodalmi és nyomdai részvénytársaság a „Hét szilaj csikó“ című novellás kötetét. Egy magyar, szintisztán magyar könyvet és — a budapesti sajtó egyhanguan kedvezően fogadta úgy, hogy hárora hónap alatt immár a második kiadását készítik elő.

Ebből a kötetéből közöljük le alábbi novelláját:

Héjja Balog András mulat.

Irta: ÁBRAHAM ERNŐ.

Héjja Balog András mulatott: Tíz liter érmelléki bakart állítatott az asztalára s biztatta Botos Gergelyt, az ivó cimboráját: — Igyon, sógor, úgyis csak holtig ihatik!

Ittak, nótát rendeltek, megint ittak, megint nótát rendeltek.

Héjja Balog András nagy mestere volt a nótarendelésnek. — Jóízűen, magyarosan csinálta. Illett neki rettenetesen. Értette a módját. Csak odaáílt a primás elébe, a bal arcát belétemette nagy érzéssel a bal tenyerébe, a derekát illegette kétszer-háromszor, a jobb öklét megrázta a feje felet keserves jókedvvel, nagy sóhaj-tással neki fohászzkodott s módosan kurjantotta: Séhaj! . . .“ A primás pedig fülelt s egy pillanás alatt belekapott a folytatásába: — ne feküdj szénaboglya tövébe! Mikorra az egész banda dolgozott, akkora már elhallgatott Héjja Balog András. Sohasem dalolt végig egy nótát sem. Csak egy pár taktust kurjongatott bele. Mikor nagyon is kikiváncozott belőle az érzés. S olyan hirtelen változott az indulatja, hogy akárhányszor a legmegrikatöbb nótát is közepén szakította félbe, — hiába, hogy maga rendelte, — s a legféktelenebb kedvű duhaj nótába kezdett. Talán épen azért, hogy végül még csakugyan el ne ríjja magát. Pénzt sem úgy adott a cigánynak, hogy a végén egyszerre egy nagy bankót, hanem nótázás közben többször is, számolatlan, marokszámra.

Beszélgetés, borozás, cigányozás lassan mámorossá tették Héjja Balog Andrást s elgondolta, milyen szép is az élet, különösen akinek annyi földje, érője van, mint neki s dagadni kezdett a kebele. Sehogyse bírt magával.

— Hej, sógor, — kiáltotta Batos Gergelynek, — tudná-e mennyi érom van?

— Nehezen. Lehet elég.

— Hogy elég-e? — vetette dülleszkedve Héjja Balog András. Gödösen feljebb huzta a nadrágját, q elerázta magát, hunyorított a primásnak parancsoló urassággal, a fejét hátraszegte, az ökölbe szoritott jobb kezét lassan emelni kezdte s a „hát“-ot hangosan kurjantva egyhanguan, gyorsan hadarta:

— Hát az a tanya amoda ott kié?

Mikor a kiéhez ért, az é-t hosszasan elnyújtotta, hogy csuklott is bele egyet, a hüvelykujjával pedig bökött egyet a feje mögé, a merre a tanyát képzelte.

Feleletül csak a primás hegedült, a banda pedig brács, duda és cimbalomszó helyett a primás hegedűjét kísérve hangosan kiáltotta:

Héjja Balog András nemzetes nagy urunké! Az ő kelméé!

Héjja Balog András elégedetten vetett egyet a fején, még jobban neki terpeszkedett s folytatta.:

— Hát amoda az a szép, selymes kaszáló kié-é? — Megint bökött egyet mutató ujjával, de most jobbfelé.

A banda pedig megint ordította a primást kísérve:

— Az is az ő kelmé-é! Az is a Héjja Balog András nemzetes nagy urunké!

Aztán jött sorra a többi is:

— Hát az a tiz nyilas szőlő amoda ott kié-é?

— Az is a Héjja Balog András nemzetes nagy urunké! Az is az ő kigyelmé-é!

— Hát az a harminchat villásszarvu ökör azon a legelőn ott kie-é?

— Az is az övé! Az is a nemzetes Héjja Balog András nagy urunké!

Négy tanyája, két kaszálója, nádas réjje, háza, szőlője, ökre, lova, birkanyája s más gazdasága volt Héjja Balog Andrásnak. Bökdöshetet kedvére a mutatóujjával a világ valamennyi tája felé, mig mind számon kérte a bandától. Mikor aztan végre elfogyott a felsorolni valója, visszaült Batos Gergely mellé.

— Hát, sógor, — magyarázta neki — nem is volnék én éppen afféle koldus ember, mi?

— De nem ám, sógor!

— Gondolja sógor, hogy akadna a környéken módosabb gazda is?

— Ki volna? — méltatlankodott Batos Gergely.

— Hát csak azért, mert én nem tudok senkit. Ittak s kis időre elhallgattak. Gondolkoztak. Azután újra Héjja Balog András kezdte:

— Aztán látja sógor, még mindig több kéne. Még mindig nem elég.

— Sohsem elég — vetette oda Botos Gergely mélységes meggyőződéssel.

— Hát nem. De azért nem azért kéne, hogy még több legyen. Nem azért. Mert jó a több, de azért az elég is elég. Igaz-e, sógor?

— Hászen igaznak igaz, de hát akkor meg mért kéne sógornak még több?

— Az ebesi tanyához kéne egy darab.

— A Kóré Gábor földje?

— Az. Igaz-e?

— Hát igaz! Szép egyet lehetne kikerekíteni a kettőből!

— Na ugy-e?

Botos Gergely csak bólintott rá s megint hallgattak pár pillanatig.

— Aztán meg úgy van az, tudja sógor, hogy az ember igazsággal éljen, — kezdte megint Héjja Balog András. Lassan, darabosan beszélt. Gondolkozva. — Oszt hol volna az igazság, ha úgy halna meg az ember, hogy a kiket hátra hagy, összekapjanak az osztályon? Igaz? Mert négy gyermekem van nekem, vagy mi! Elég vesződésük lesz, míg a házon, a szőlőn, meg egyében megosztzkodnak. Oszt még a tanyákon is veszekedjenek? Na látja komám, hát ezért! Mert ha kikerekitem az ebesi tanyámat, az is annyi érő lesz, mint a másik három. Oszt akkor mindegyik gyerekre jut egy tanya s egyik se jár rosszul.

— Hát akkor meg akarja venni sógor a Kóré Gábor tanyáját?

— Meg.

— Gondolja sógor, hogy eladó?

— Mért ne volna? Megfizetem!

— Jó, jó! Sógor akarja! De akarja-e Kóré is?

— Akarja, nem akarja! Türelmetlenkedett Héjja Balog András. Kivette a belső zsebéből a dülleszkedő bugyellárisát s az asztalra csapta:

— Ez beszél!

— Ha gondolja sógor — mondta a másik. Hallgattak.

— Gyere csak, Kajla! — intet hirtelen gondolattal a banda felé Héjja Balog András.

A cigány elébe ugrott.

— Éredj haza, verd fel a kocsisomat, oszt mondd néki, hogy fogjon be öt lóra! Azt parancsolom. Oszt álljon ide! De égy-kettő ám! Szaladj!

— Az Ebesre akar menni sógor? Éjszaka? — csudálkozott Botos Gergely.

— Ha éjszaka, hát éjszaka! — volt a rövid válasz.

Egy negyedóra múlva már ott állott a kasderekas kocsi,
 — Na gyerünk! Az egész banda! A hányan vagytok! — ve-
 zényelte Héjja Balog András. — Tegyetek fel bort is! De vagy
 száz üveggel! Telik!

Felpakoltak, felrakodtak.

Elöl a kocsis ülésen a kocsis. A másik ülésen a két gazda,
 hátuk megett pedig a kas végében szalmán a cigányok. Így huz-
 tak a városon keresztül éjnek idején, bor és muzsikaszó mellett.

A sorompón túl, amerre mentek, mindenütt kiszaladtak a ta-
 nyákból a kutyák s a gyepet marták mérgükben. Hajnal felé pir-
 kadott az éjszaka, mire kiértek a Kóréh Gábor tanyára. A nagy
 kutyaugatásra, muzsikaszóra az egész tanya mind kiszaladt. Ugyan
 csudálkoztak, hogy hát e meg miféle mulatság ilyen időben?

— Még jó kedve szottyant szomszédnak! — mondta köszön-
 tőül Kóréh Gábor.

— Az is kell néha-néha! — vetette a kocsiról leszálltában
 Héjja Balog András. — Akad-e valami csür vagy pajta, ahol folytassuk?

— Ott a ház, is! — sértődött meg Kóréh Gábor.

Bementek a házba. Az asszony úgy, a hogy rendet csinált
 hirtelen s száraz kolbászt meg kenyeret tett eléjük. Ettek, ittak.

— Hát tudná-e szomszéd, — kérdezte Héjja Balog András,
 — hogy igazán mért jöttem?

— Ha megmondja szomszéd, megtudom.

— Hát a tanya iránt!

— Miféle tanya iránt?

— Csak eziránt a tanya iránt.

— Ez után a tanya iránt? Mit akar vele, szomszéd?

— Megveszem!

— Megveszi? — csudálkozott Kóréh Gábor.

— Meg! Mit kér érte, szomszéd?

Kóréh Gábor hátraszegte a fejét a gögös hangra.

— Nem eladó! — vetette röviden. Pedig nagyon is eladó volt.

— Nem?

— Nem!

Héjja Balog András felfújta magát:

— Hát ötvenezer forintért? — kérdezte.

A tanya testvérek közt sem ért többet harmincötezer fo-
 rintnál.

Jól tudta ezt Kóréh Gábor is. Hanem azért ha már kimondta,
 állotta.

— Annyiért sem eladó.

— Annyiért se? Hát ötvenötért?

— Százezerért sem!

— — Um! De megkötötte magát szomszéd!

— Azért nincs harag, mi?

— Mért volna? — felelte Héjja Balog András gögösen. — Szomszédé! Ha nem akarja, nem adja! Igaz?

— Na, igyunk hát akkor!

Ittak, mulatoztak. Most már kissé rosszabb kedvvel, de lassan-lassan kezdtek egymáshoz melegedni. Mi sem alkalmasabb arra a bornál meg a cigánynál.

— Hát azért mégis csak haragszik szomszéd? — kérdezte Kóréh Gábor.

— Mért haragudnék? Van azért elég földem!

— Hát akkor mért akarja szomszéd az enyémet is?

— Mért? Hát úgy-e, hogy az elepi tanyám kétszáz hold, az ondódi is mind a kettő megint csak olyanforma. Ha már most szomszéd is eladná a magáét, az enyémmel együtt ez is annyiforma lenne, oszt mind a négy gyermekemre egyformán maradna. Egy tanya — egy gyerek. Oszt nem lenne veszekedés az osztály miatt.

— Hát azért?

— Azért!

— Hm, — gondolkozott Kóréh Gábor. Engedékenyebb lett, részben a bortól, részben hogy okát adta a szándékának Héjja Balog András, nem pedig olyan hetykén tárgyalt, mint először.

— Hát mért nem adja el szomszéd, ha jó pénz adnak érte? — biztatta Botos Gergely is.

— Hát hiszen, ha így van, lehetne — engedett nagy lassan Kóréh Gábor,

— Hát adná ötvenötért? — kérdezte Héjja Balog András.

Kóréh Gábor csak kis vártatva felelt:

— Oszt, hogy fizetné szomszéd?

Balogh András kivette zsebéből a bugyelárisát s kezdte kiolvasni belőle a pénzt.

— Ehol e tizenkétezer forint most, a többit pedig fizetem holnap.

Kóréh Gábor csak nézte a pénzt tűnődve.

— Hát akarja szomszéd? — biztatta Balogh András.

— Vegye el, na! Elég jó árt kap érte — ösztökelte Botos Gergely.

— Na hát Isten neki! — csapott fel nagy sokára Kóréh Gábor s begyűrte a pénzt a nadrágja zsebébe.

— De már erre egész üveggel iszunk! — kiáltott Héjja Balog András.

Ha erővel is, de mindnyájan fenékgig itták az üvegjüket. A cigányok is.

— Héj te! — ugrott a primás elé Héjja Balog András. Falhoz vágta az üres üveget s rákezdté.

— Hát az a tanya amoda ott kié-é? . . .

Hát az a tiz nyilas szöllő amoda ott kié-é? . . .

A cigányok hűségesen felelgettek.

— Hát ez az ötvenötezer forintos tanya itt kié-é?

— Ez is Héjja Balog András nemzeti urunké! Ez is az övé!

— ordította a banda.

Kóréh Gábornak a szemében pedig kezdett a vér karikázni.

— Hát ez a ház itt, akiben most iszunk, kié?

— Ez is a Héjja Balog András nemzeti nagy urunké! Ez is az övé!

Kóréh Gábor most már nem birt magával. Felugrott, rávágott az asztalra, hogy csak úgy dült, borult az üveg, meg a pohár.

— Az övé ám a fészkes fene! — ordította tajtékozó haraggal.

— Kié lenne? Megvettem! — indulatoskodott. Héjja Balog András is meglepett göggel.

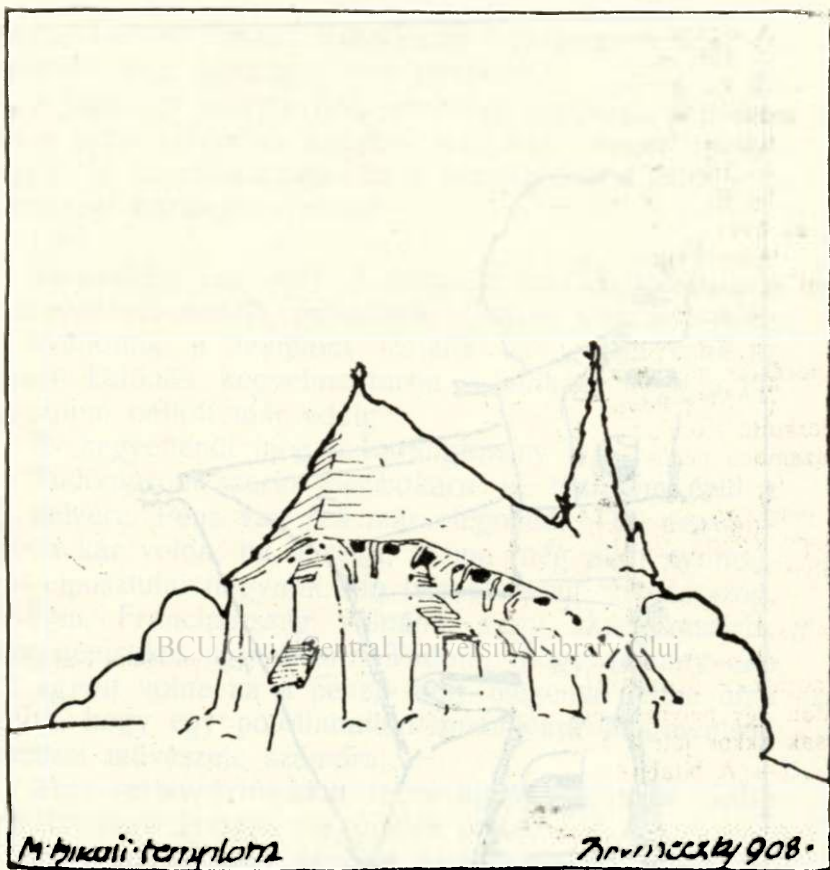
— Még nincs róla irás! Itt a pénze e! Fűtsön be vele! — markolta Kóréh Gábor a pénzt a zsebéből az asztalra, — Az én házamban pedig semmi helée! Érti-e?

— Héjja, az apád! Nekem mondtad, te koldus, te? — kapott a markába egy nehéz üveget Balog András. Alig tudták lefogni. Hogy a lába szabad maradt, felugta az — asztalt. Tört az üveg, folyt a bor. Ez egy kicsit lehűtötte.

— Mehetünk! — mondta nehezen visszafojtott, fenyegető indulattal. — Majd még beszélünk!

Az egész tanya népe nézte, hogy kászálódnak fel Héjja Balog Andrásék. Senkinek se volt egy szava se. Kóréh Gábor is csak állott egy helyben, úgy nézte, hogy fordul ki a kocsí a tanyából. Csak akkor jött a szájára szó. Egyetlen egy szó.

— A bitang! — mondta véghetetlen megvetéssel.

Magyar-Bikal.

Irta: Kós Károly.

Áldott falu.

Májusban mintha virágot hintene az egész völgyre a Teremtő jó Atya, olyan. A falu ilyenkor nem is látszik, nincs ilyenkor piszkos udvar, omlós vakolat, lyukas tető, rossz pajta, semmi, csak virág, fehér és rózsaszínű virág: gyümölcsfa, nemes gyümölcsfa virágja és illat.

Áldott, szép falu.

De talán a cinterme a legszebb. Ott a legtöbb gyü-

mölcsfa. De ott vannak Kalotaszeg legszínesebb fejfái is és ott az öreg, harangtornyos templom.

A legszebb magyar harangtornyos templom. Gótikus, mint a többi fajtájú és korabeli templom; festett mennyezetű és festett karzata. És a harangtornya mintája a kalotaszegi harangtornyoknak.

De!

Nemsokáig lesz már. A templom veszedelmesen, sőt menthetetlenül romlik, omladozik. Összes támasztó-pillérei elváltak a templom testétől és igazán csak az Uristen különös kegyelme tartja a falakat, hogy a hívekre nem omlott már eddig.

És kegyetlenül inog a harangtorony is.

Tudomásom szerint nemsokára új templom épül a régi helyére. Pénz van reá már elegendő. De nagyon nagy kár volna, ha a régit, a ma még állót nyomtalanul elpusztulni hagynók. Ha Németország, Svédország, Norvégia, Franciaország volnánk, vagy akár Ausztria, akkor nemsokat aggódnám. Tudom, hogy néhány nap alatt együtt volna az a pénz, mely elegendő lenne arra a célra, hogy egy pótolhatatlan műemléket megmentsen a nemzet művészete számára.

Akár restauráció, akár teljes ujjáépítés, akár pedig a részleteknek gondos megőrzése útján.

Ugy tudom, hogy évekkal ezelőtt szakértő mecénások *igéretet* tettek a falu papjának, hogy a templomát restaurálni fogják. Abban az időben dühöngött Pesten a kalotaszegi és általában a nemzeti művészet láza.

Azóta új divatok jöttek nyugatról, különösképen Bécsből és — a restauráló mecénások nem jelentkeztek.

Az államnak sok kiadása van egyébre. Nincsen ilyen célra pár ezer koronája. Hát pusztuljanak a kalotaszegi magyar művészet emlékei!

Március 15.

Évről-évre örömmel köszöntjük a szabadság nagy ünnepét, szivrepesve térünk hozzá vissza a jelenben is,

hogy a multak emlékeiből erőt nyerjünk jövő küzdelmeinkre . . . Márciusi szellő balzsamos, lágy fuvallata a tavasz hirnöke; március 15-ike a magyar szabadság örökös tavasza!

Hatvannégy esztendővel ezelőtt a tavasz varázsa elfogta lelkeinket, megdobogtatta sziveinket. A magyar nemzet ekkor lerázta a hosszú tél minden bilincsét, elűzte a borongós ködöt s ime kisütött és fényesen ragyogott a legfenségesebb harmoniában a magyar szabadság tündöklő napja!

És ma is, több mint félszázad multán, hivalkodás nélkül, de a szív megtisztult érzéseivel állt minden igaz magyar az ünneplők sorába, mert fel tudta fogni e márciusi szent napnak örök fontosságát s mert szívébe vésték március 15-ikének eredményei, amelyekből megérti a jelen kötelességeit s a jövő feladatait.

A multak örökéletű emlékeihez méltó kegyelettel ülték meg március 15-ikét az idén Kalotaszegen.

Bánffyhunyadon a március 15-iki állandó bizottság lelkes, gyűjtő szózata hívta fel a lakosságot a szabadság napjának megünneplésére.

Délelőtt 10 órakor megkondultak a ref. és kath. templomok harangjai, melynek hívására nagy számban gyűltek össze a hívők, hogy igaz hazafias érzéssel könnyörögjenek az egek urához.

Az istentiszteletok után a főtéren folyt le az ünnepségek sorrendjének második része, melynek műsorán úgy az Emke Daloskör vegyeskara (Petkyó József karnagy vezetése mellett), mint az Egyházi Daloskör (Deák Dénes karn. vezetésével) egy-egy sikerült számmal szerepeltek, az Ifjusági Egyesület két tagja (Dézsi János és Telegdi Sándor) hazafias szavalattal vettek részt, a nagy nap emlékéhez méltó, tartalmas ünnepi beszédet pedig dr. Tolcsvay László ügyvéd tartotta.

Délután 3 órakor az áll. iskolák tornatermében nagy közönség jelenlétében egy minden tekintetben kitűnően rendezett ünnepély folyt le. A műsor első száma volt Beleznay Antal letételében a Nemzeti dal, melyet a polg. fiúiskola énekkara Petykó József tanár kiváló vezetése

mellett szép sikerrel adott elő. Ezt követte Schweiger Erzsí és Vass Erzsí felső leányiskolai tanulók precíz, kedves és harmonikus zongorajátéka, mellyel Erkel Ferenc Bánk-bán egyvelegét adták elő. Ezután Gál István polg. isk. III. oszt. tanuló nagy hévvel és kellő átérzéssel szavalta el Petőfi Talpra magyarját. Erre ismét a polg. isk. énekkara következett két Fráter dal összhangzatos előadásával. A műsor egyik kiemelkedő pontja volt Balla M. „Nagy idők tanuja“ című alkalmi párosjelenete, melyet Bogdán András polg. és Halmágyi Kálmán el. isk. IV. osztályos tanulók oly kedvesen, elragadóan adtak elő, hogy a közönség percekig lelkesen tapsolta őket s többször a függönyök elé hívta. Majd Bokor Kata felsőleányiskolai tanuló Mezei S.—Kálmán I. „Mikes Rodostóban“ c. melodramáját Petykó J. tanár zongorakísérete mellett nagy hatással adta elő. A műsor legérdekesebb száma volt Tordái Gráfi Erzsí „Tudományok ábécéje“ c. allegorikus játéka, melyben az el. és felső leányiskola 56 növendéke szerepelt. Ugy a tudományok szereplése egy-egy tanulóval megszemélyesítve, mint táncuk; továbbá a betűk körtánca, a tulipánok érdekes körmagyarja annyira tetszett a közönségnek, hogy háromszor is meg kellett ismételni. Végül az 56 szereplőből művésziösen összeállított s görög tüzzel megvilágított előkép zárta be az iskolai ünnepélyt, melyet március 17-én hasonló siker mellett — közkívánatra — megismételt a rendezőség.

A siker tekintetében legelsősorban Klastzer Sebestyenné felső leányiskolai tanítónőt és Telegdy Árpád rajztanárt illeti az elismerés, előbbit az ünnepély, különösen az utolsó két pont fáradságot, odaadást és időt kívánó rendezésében kifejtett munkásságáért, utóbbit pedig a művészi kivitelű, köztetszést keltő diszletek festéséért. Mellettük még dicséretre méltó buzgóságot tanúsítottak a rendezésben a tantestület tagjai közül Walzer Vilma, dr. Wendelin Arthurné és Czucza Emma tanítónők.

Több községben lefolyt ünnepélyről — helyszükémi miatt — lapunk legközelebbi számában közlünk tudósítást.

A Földmivélésügyi Miniszterium lelkészek és tanítók részére országsszerte gyümölcsészeti kurzusokat rendez. Kötelességünknek tartjuk, hogy erre felhívjuk különösen a kalotaszegi lelkészek és tanítók figyelmét, miután nálunk éppen a gyümölcsstermelés, különösen a nemes téli almák termelése, már eddig is szép eredményre vezetett és kisgazdáink jövedelmét ugyyszólván fáradság nélkül növelte.

Erdély területén két helyütt rendeztetik ilyen gyümölcsészeti kurzus és pedig tavasszal és ősszel is: Kolozsvárott: április hó 23—26 és szeptember hó 24—27-én, Tordán: április hó 22—27. és szeptember hó 2—7-én.

A közbirtokossági erdők. A földmivélésügyi miniszter, a belügyminiszter s a közoktatásügyi miniszter a közbirtokossági erdők védelme tárgyában körrendeleteket adtak ki.

Az ország különböző részein a közbirtokossági erdők ugyanis igen gyakran a közérdekbe s egyszersmind az üzerek által félrevezetett egyes birtokosok jogos érdekeibe ütköző módon idegenítettnek el. Némely vidéken ilyen erdők töme-

ges adás-vétele is folyamatban van. A földmivélésügyi miniszter tapasztalata szerint ezek a közbirtokossági erdők a megajánlott vételárnál sokkal nagyobb értéket képviselnek s így ezeknek az erdőknek ilyen módon való eladása az erdőbirtokosokra nagy kárral járnak.

Tekintettel arra, hogy ez az eladási mód nemcsak nemzetgazdasági tekinteteből veszélyezteti az egyes vidékeken fontos tényezőzt képező közbirtokossági erdőknek ilyen állapotban való fenttartását, már pedig az okszerű kezelés mellőzésével a nyereség minél gyorsabb elérése végett történt kihasználás következtében ezek az erdők rendszerint megsemmisülnek és értéktelen kopár területekké válnak, tekintettel továbbá arra, hogy az ilyen elidegenítés az erdők értékét nem ismerő eladók kiszámíthatlan megkárosodását is előidézheti; figyelmezteti a belügyminiszter a törvényhatóságokat, hogy a vagyonfelügyeleti hatóságuk alá tartozó erdőbirtokosok (községek, alapok) által tervbevett erdő vagy erdőrészek eladásánál a jogügylet jóváhagyása tárgyában hozandó döntés előtt a földmivélésügyi minisztertől a kellő tájékoztatás megszerzése közérdekből is kívánatos.

Ugyanezen indokokból kifolyólag az árvászékekhez is intézett körrendeletet a belügyminiszter azzal, hogy ha kiskoruk vagy gondnokoltak erdőilletményeinek eladásáról van szó, az árvászékek a jóváhagyás előtt szintén szerezzenek tájékoztatást a földmivélésügyi minisztertől.

A közoktatásügyi miniszter a közigazgatási bizottsághoz intézte rendeletét az erdőpazarlás meggátálása végett.

Az osztatlan erdők ügyei az 1898. évi XIX. t.-c. 44. szakaszában meghatározott ügyviteli szabályzat szerint intézendők. Az ügyviteli szabályzatok legnagyobb része már jóváhagyott és életbelépett.

Az erdőtulajdonosok között sok az olyan jogügyi és fizikai személy, amelynek vagyona felett a közigazgatási bizottságok örködnék. Ilyenek pl. az állami és községi iskolák. Utasítsák és kötelezzék tehát a közigazgatási bizottságok ezeknek a képviselőit, hogy a birtokossági erdők ügyeinek intézésében vegyenek részt s úgy a birtokossági gyűléseken, mint azokon kívül jóváhagyott ügyviteli szabályzat pontos végrehajtását szorgalmazzák és ellenőrzik.

Figyelmeztessék a közigazgatási bizottságok a jogosultakat egyes törvényszerű formaságokra is, melyek be nem tartása esetén a hozott határozatok jogerőre nem emelkedhetnek.

Igy például arra, hogy a közbirtokossági gyűlések napja s a tárgysorozat legalább 15 nappal előre közhírré teendő. A távol lakók írásbeli értesítést követelhetnek. A megbízó levelek érvényességéhez két tanu aláírása is szükséges. A gyűlés hatásköre a közös ingatlan állagának elidegenítésére, felhasználására s megterhelésére nem terjed ki. Rendkívüli közgyűlés összehívását a jogosultak is követelhetik, de csak

írásban. Tárgysorozatra fel nem vett ügyek csak akkor tárgyalhatók, ha azok az előirt szavazatszámot képviselő birtokosok által a gyűlést megelőzőleg írásban terjesztettek elő. Az elnök a szavazást köteles elrendelni, ha azt a megállapított szavazatszámot képviselő jogosultak kérik. Fontosabb esetekben a birtokosok negyedrésze a határozat végrehajtásának felfüggesztését kívánhatja s a gyűlés vezetésére hatósági kiküldöttet kérhet. Az erdei termékek árszabálya évről-évre megállapítandó. A faeladásokra vonatkozó árverési és szerződési feltételek a jogosultak negyedének kívánatára hatósági kiküldött jelenlétében állapítandók meg. Az árverés napja és feltételei 15 nappal előre kihirdetendők. A végrehajtó közegek 3 évenként választás alá esnek.

Zsobokra valamelyik budapesti osztálymérnökségtől távirat érkezett minapában egy fiatal menyecske címére, kinek ura vasuti munkás és valahol Pest mellett

dolgozik hétfőtől—szombatig állandóan. A távirat tartalma az volt, hogy az asszonyt értesíti az osztálymérnökség, hogy az ura halálosan megsérült baleset következtében és az asszony utazzék haladéktalanul Pestre és jelentkezzék az illető osztálymérnök-ségnél.

Eddig minden rendben volt. De ami ezután következik, az rendesen nincsen rendben. Ismertem egy öreg türei embert, akinek egykor szép dali legényfia halt meg, mint vasuti munkás, baleset következtében. Éppen így hívták akkor fia holttestéhez az apát és első dolguk volt — kiegyezni vele fiáért — 500 korona végkielégítésben. Azután eltemették a fiut, aki meghalt, mert dolgozott a vasutnak.

Tehát egy ép, egészséges, kalotaszegi magyar legény 500 koronát ért a vasutnak.

Tudom, hogy most is egyezkedni fognak a fiatal özvegyel, aki azt sem tudja, mit csináljon. Ilyenkor nem gondolkozik az ember és olcsón kiegyezhet a vasut.

De vajjon helyes-é ez? Vajjon emberi-é ez?

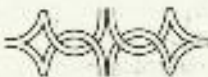
Mi nem szólhatunk belé ebbe, de kérjük, sőt felszólítjuk kalota-

szegi községeink papiait, nit ta'cit, jegyzőit, hogy amennyiben ilyen esetről, ilyen táviratokról tudnak, vagy hallanak, világosítsák fel a szerencsétlenül járt munkás hozzátartozóit, hogy ne ők egyezkedjenek, hanem utasítsák egy jó ügyvédhez, ismerős ügyvédhez a tisztelt osztálymérnökséget egyezkedés céljából. Tudom Istenem, hogy egyszerre nagy értéke lesz a vasuti munkásnak és nem szurják ki a szemét elvesztett fiáért kárpótlásul 500 koronával.

Ez a kérdés Kalotaszegen nagyon fontos. Itt minden falu szálit munkaerőt a vasutnak nagy mennyiségben. Van község, ahonnan 30—40, sőt több ember dolgozik állandóan a vasutnál. Természetesen minden községben akad a vasuti munkának nyomorékja, sokszor halottja.

A nyomorékok rendesen semmi kárpótlást nem kapnak. A halottak — 500 koronákat.

Meghívó. A Kalotaszegi Kaszinó i. évi közgyűlését március hó 24-én d. u. 3 órakor tartja meg, melyre a t. tagokat tisztelettel meghívjuk. Bánffyhunjad, 1912. március hó. *Koleszár Lajos*, igazgató. *Salgó József*, titkár.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

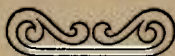
NYOMTATVÁNYOK,

IRODASZEREK,

ELSŐRENDŰ LEGOLCSÓBB MEG-
BIZHATÓ BESZERZÉSI FORRÁSA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIAMANTSTEIN NÁNDOR

könyvnyomdája, könyvkötészete,

könyv- és papirkereskedése

BÁNFFYHUNYADON.